

Våra valfrågor

Värdigt liv ska genom EU arbeta för en stark och jämlik välfärd, social rättvisa, vålds- och konfliktförebyggande, basinkomst, miljö- och klimaträttvisa, levande lokalsamhällen, ekonomisk systemförändring samt en samhällsutveckling med respekt för människors och övriga naturens rättigheter globalt. Detta gör vi genom fem prioriterade och sammanlänkade områden.

MILJÖ- OCH KLIMATRÄTTVISA

EU utmålas ofta som en föregångsregion i klimatfrågorna, men sanningen är att vi exporterar en stor del av våra utsläpp genom att inte räkna med de utsläpp som orsakas av vår konsumtion någon annanstans. Vi lever mitt i jordens sjätte massutrotning av arter, där några av grundorsakerna är utbredning av bebyggelse och infrastruktur, ett industriellt jord- och skogsbruk som bygger på monokulturer och utarmning av jordens hälsa, samt utfiskning av haven. Historiskt sett bär Europa på en ofattbar skuld, genom den genomförda industrialisering som tillåtit växa fram på miljöns och klimatets bekostnad och som drabbat andra kontinenter oproportionerligt hårt. EU behöver ta ansvar på riktigt – vi behöver minska vår totala konsumtion, betala skadestånd till exploaterade och drabbade länder, förändra vår markanvändning och vårt energisystem och säkerställa att människors, djurs och övriga naturens rättigheter inte kompromissas med i processen. Samhället behöver decentraliseras till förmån för levande landsbygder och lokalsamhällen. Vi driver:

- **Rättvis klimatomställning.** Det klimatnödläge som EU-parlamentet utlyste 2019 måste omedelbart följas upp med ett konkret och radikalt politiskt handlingsprogram som inkluderar rättvis koldioxidbudget, snabbare utsläppsminskningar (där medlemsländernas konsumtion inkluderas), snabbavveckling av alla fossila subventioner, minskad energianvändning, åtgärder för utvidgad lokal produktion av mat och förnybar energi, samt scenarier för en kontrollerad och rättvis ekonomisk nerväxt. Omställningen ska ske utifrån ett rättviseperspektiv och omfatta ekonomisk omfördelning både inom EU och globalt.
- **Biologisk mångfald.** EU måste höja sina ambitioner och intensifiera arbetet för att gynna den biologiska mångfalden. Det nuvarande ställningstagandet från EU-parlamentet att minst 30 procent av EU:s land- och havsområden ska vara naturskyddade senast 2030 ska vara ett *minimum*. Dessa områden ska vara reservat och därmed inte användas för jord- och skogsbruk. Undantag ska dock göras för verksamheter som är en bärande del i kulturer som är skyddade enligt

Preliminär version 9/12-23. Slutlig version av manifestet beslutas på valkonferens 17-18 februari 2024.

EU:s ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, eller om verksamheten i fråga bidrar till förhöjda naturvärden.

- **Naturens Rättigheter / Ekocid.** Erkänn naturen som juridisk rättighetsbärare och gör miljömord/ekocid straffbart för såväl företag som stater.
- **Radikal minskning av bilism och flygtrafik.** EU ska verka för att minimera bilism och flygtrafik, t.ex. genom att underlätta för bilfria städer, satsningar på cykeltrafik, förbud av privata flygplan och slopade subventioner till flygbränsle. Riktade bidrag för tåg- och kollektivtrafik i hela EU till lägre pris för alla.
- **Regenerativt skogs- och jordbruk samt ett stopp för nya gruvor.** EU:s jord- och skogsbrukspolitik behöver läggas om från en industriell, storskalig, exportinriktad och kraftigt klimat- och miljöskadlig praktik till ett småskaligt och regenerativt brukande av jorden. Omställningen ska innefatta omfattande lokala utbildningsinsatser samt att resurser tillgängliggörs för lokala nyetableringar av småskaliga jord- och skogsbruk. Omedelbart stopp för avverkning av skyddsvärd skog och ett stopp för nya gruvor.
- **Djurrätt.** Stärk lagarna för djurrätt och djurvälstånd. Inför restriktivare fiskekvoter och fler skyddade havsområden. Minska produktion och konsumtion av alla animalier samt ge stöd för omställning till vegetabilisk, ekologisk och småskalig produktion.

EKONOMISKT SYSTEMSKIFTE

Den nuvarande kapitalistiska tillväxtekonomin breder ut sig över planeten som en dödlig sjukdom, och tillväxten är direkt kopplad till en ständigt ökande energianvändning. För att minska energianvändningen behöver vi nerväxt! Det åstadkommer vi genom att på allvar mobilisera den demokratiska process som vi använder för att fatta gemensamma beslut – politiken. Det kapitalistiska och nyliberala systemet behöver demokratiseras och möjliggöra en generös offentlig välfärd, samt vända den ökande ojämlikheten. Resurser behöver flyttas från storskaliga industriella verksamheter inom jordbruk, skogsbruk, infrastruktur, byggande och fordonsindustri för att radikalt minska klimatutsläpp och negativ påverkan på biologisk mångfald. Resurser behöver tillskjutas till investeringar och finansiering av verksamheter som – inom naturens ramar – säkerställer alla människors grundläggande behov och livskvalitet. Detta görs genom investeringar i mer självförsörjande lokalsamhällen med ekologiskt jord- och skogsbruk, en närvarande offentlig sektor samt finansiering av basinkomst – som i sin tur medför en uppbyggnad av lokal kultur och självtillit.

- **Nerväxt.** Ersätt ekonomiska tillväxtmål med mål om omsorg, hållbarhet, jämställdhet och jämlikhet. Satsa på återbruk och återvinning. Förbjud inbyggt åldrande av produkter och främja en rättvis cirkulär ekonomi.

Preliminär version 9/12-23. Slutlig version av manifestet beslutas på valkonferens 17-18 februari 2024.

- **Basinkomst** utan villkor med ett samhällskontrakt där alla vuxna fritt väljer hur de vill medverka till ett gott samhälle.
- **Bankreform.** Ge centralbankerna ensamrätt till att skapa pengar för att stoppa den skulldrivna tillväxten och de ökande klyftorna till följd av att privata bankers utlåning skapar värdestegring på tillgångar som aktier och fastigheter. Ge i stället politiken makten att styra centralbankernas penningutgivning i enlighet med den föreslagna EU-strategin såsom exempelvis helikopterpengar i form av basinkomst till alla invånare eller lån till lokala investeringsbanker.
- **Rättvis världshandel.** Reformera dagens orättvisa, odemokratiska och nykoloniala handelsavtal. Företag ska inte kunna stämma stater och EU kan inte fortsätta att exploatera andra länders fiskevatten, jordbruksområden eller mineralfyndigheter för egen vinning – det gynnar ingen utom den rikaste procenten.
- **Ekonomisk demokrati:** Främja arbetsplatsdemokrati och kooperativt ägande av banker, företag och energiproduktion.

FRED, SÄKERHET OCH ANTIMILITARISM

Värdigt liv sätter mänsklig säkerhet och fredsarbete före militära satsningar och vapenmakt. Vad världen behöver är nedrustning, konfliktförebyggande och fred. Resurser ska omfördelas från militär upprustning till våldsförebyggande, välfärd, civil beredskap samt en rättvis miljö- och klimatomställning.

- **Nedrustning** i riktning mot en vision om total avrustning. EU bör inrätta en särskild byrå inom ramen för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik som syftar till att arbeta fram förslag till olika nedrustningsinitiativ.
- **Mänsklig säkerhet.** Ändra EU:s säkerhetsagenda från militär och territoriell säkerhet till mänsklig säkerhet: att människor ska leva varje del av sitt liv i social och ekonomisk trygghet, i en hälsosam miljö samt frihet från övervakning, våld och förtryck.
- **NATO.** Avbryt EU:s strategiska partnerskap med NATO. NATO bidrar inte till mer säkerhet utan till ökad kapprustning och en hotfull värld.
- **AI-reglering.** EU behöver medverka till en global överenskommelse om att utreda riskerna och öka kunskapen om AI så att en effektiv reglering av utvecklingen kan komma till stånd, inte minst vad gäller dödliga autonoma vapen, så kallade mördarrobotar. Den utveckling av AI som sker ska främja de övergripande politiska värden och samhällsmål som Värdigt liv driver.

MIGRATION OCH ANTIRASISM

EU måste ta ett mycket större ansvar för att motarbeta den öppna och dolda rasism som genom sin orättvisa fördelning av resurser, inflytande, våld och sörjbarhet villkorar människors liv. Afrofobi, islamofobi, antiziganism, antisemitism, hat mot urfolk och eurocentrisk självgodhet sitter djupt i det europeiska kulturarvet. Över 20 000 människor har dött vid EU:s gränser det senaste decenniet när de försökt fly situationer som inte sällan är en konsekvens av västvärldens kolonialism eller miljöförstöring. Det är dags för EU att ta sitt historiska och samtida ansvar.

- **Motverka rasistisk diskriminering.** Vi vill se ett ökat skydd mot alla former av diskriminering och våld i EU, i synnerhet när det gäller rasism. Orättvisorna måste också synliggöras: Inför jämlighetsdata eller andra forskningsmetoder som på ett etiskt sätt med respekt för integriteten kan synliggöra ojämlikhet enligt intersektionella mönster och som omfattar samtliga diskrimineringsgrunder.
- **Urfolksrätt.** Den samiska kampen – liksom urfolks kamper i Europa och resten av världen – för rätten till sin kultur, till sina marker och hållbara sätt att bruka marken, visar vägen i frågor som både gäller mänskliga rättigheter, naturens rättigheter, gruvpolitik och skogsbruk. Stärk samers och andra urfolks rättigheter och självbestämmande. Ge urfolk större inflytande över de processer där stulna föremål och mänskliga kvarlevor återbördas av museer och institutioner.
- **Asylrätt.** Ingen människa är illegal. Vi vill se en migrations- och asylpolitik som skapar öppna, lagliga och säkra vägar till EU och som respekterar asylrätten, FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna och Flyktingkonventionen. EU-länderna bör öppna konsulära beskickningar så att människor på flykt kan söka asyl utan att riskera livet på Medelhavet. Frontex, EU:s kust-och gränspolis, ska avskaffas. Avbryt de inhumana avtalen med exempelvis Turkiet och Libyen för att stoppa flyktingar. Omfördela resurser från militariserade gränser till att införa en heltäckande asylpolitik, med ett värdigt mottagande och rättssäker asylprocess. EU:s restriktiva migrationspolitik möjliggör människosmuggling och ökar människohandel och människor som utnyttjas i prostitution; arbetet mot människohandel måste därmed utgå ifrån en helhetsanalys som ser sambandet mellan människohandel och restriktiv migrationspolitik. Målet är en värld utan gränser.
- **Skadestånd och internationell försoning.** För att möjliggöra rättvisa måste Europeiska regeringar erkänna sin historiska roll i folkmord, slaveri och slavhandel samt apartheid gentemot urfolk och afroättlingar i det Globala Syd. Vi vill se att EU genomför [Caricom Reparations Justice Program \(CRJP\)](#) vilket innefattar en formell ursäkt, återuppbyggande förstörda ekonomier, kulturinstitutioner som centrerar koloniala brott mot mänskligheten, insatser för folkhälsa, utbildningsprogram, och psykologiska stödprogram för generationellt trauma.

FEMINISM OCH FUNKTIONSRÄTT

Vi ser med sorg på den utveckling där medlemsländer börjat kriminalisera abort, demonisera hbtqia-personer och omöjliggöra ett värdigt liv för personer med normbrytande funktionalitet. Viktiga framsteg för kvinnors, hbtqia-personers och funktionsnedsattas rättigheter hotas. Vi motsätter oss alla lagförslag i denna riktning. EU ska agera på kränkningar mot mänskliga rättigheter, oavsett var och hur de sker, och hålla sina medlemsländer ansvariga för sin politik.

Reproduktiva- och sexuella rättigheter handlar bl.a om att alla människor har rätt att göra fria val och fatta beslut om sina egna kroppar samt ha tillgång till hälso- och sjukvård och andra hälsofrämjande insatser som stödjer den rätten.

Reproduktiv rättvisa handlar om *tillgänglighet* till sexuella och reproduktiva rättigheter och inte enbart om rätten till dessa. Det finns inget fritt val om inte det finns tillgänglighet. Rätten till legala och säkra aborter är nödvändig och viktig, men det i sig räcker inte. Om gravida inte har råd att resa till närmaste abortklinik, inte betala för en säker abort eller om samvetsklausuler underminerar och försvårar möjligheten att göra abort, är den lagstadgade rätten föga värd. Reproduktiv rättvisa rör dock inte enbart aborträtten. Reproduktiv rättvisa innefattar även tillgång till säkra preventivmedel, till sexualupplysning, till säker graviditets- och förlossningsvård samt förebyggande och behandling av sexuellt överförbara infektioner. Vidare handlar det bl.a om rätten till ett liv fritt från våld och förtryck, om rättvisa löner, om rätten till hälso- och sjukvård och om rätten till bostad. Reproduktiv rättvisa handlar i grunden om rätten till ett värdigt liv.

- EU ska därför verka för att stärka arbetet för jämlik sexuell och reproduktiv rättvisa i och utanför EU.
- EU ska verka för avskaffandet av samvetsklausuler inom vården samt motverka införandet av dessa i medlemsstaterna.
- Vi kräver fri- och laglig abort i hela EU. Tills det är uppnått måste gravida i länder där abort är olaglig välkomnas till medlemsstater där abort är legalt för att göra abort på samma villkor som för gravida bosatta i dessa länder.
- EU ska arbeta aktivt för att alla medlemsstater inför en samtyckeslag, förbud mot köp av sexuella tjänster med kriminalisering av köparen samt avkriminalisering av människor som utnyttjas i prostitution.
- Vi kräver att EU tar krafttag mot mäns våld mot kvinnor, människohandel och trafficking.
- Satsa på våldsförebyggande program som förändrar destruktiva maskulinitetsnormer på konstruktiva sätt.

**Preliminär version 9/12-23. Slutlig version av manifestet beslutas på
valkonferens 17-18 februari 2024.**

HBTQIA-rätt. EU-kommissionen och medlemsstaterna måste gemensamt arbeta för att mer kraftfullt motverka diskriminering och våld mot hbtqia-personer

- EU ska lämna ett starkare skydd mot diskriminering och våld mot transpersoner.

Funktionsrätt. De ca 100 miljoner människor i EU som lever med normbrytande funktionalitet saknar i allt högre grad möjligheten att leva ett självständigt och självvalt liv.

- Gör FN:s funktionsrättskonvention till lag i EU och säkerställ att medlemsländer efterlever konventionen.
- EU behöver också avsätta större resurser för, samt ta fram statistik på, området funktionsrätt och funktionalitet.
- Förbjud påtvingade steriliseringar av flickor/kvinnor med normbrytande funktionalitet och steriliseringar som genomförs utan vetenskap eller samtycke från den utsatta.